

KUKAIŅI
DZĪVNIĒKU
BARĪBĀ
IZMANTOJAMA
PROTEĪNA
IEGUVEI

Zemkopības ministrijas
Veterinārais un pārtikas
departaments

30.10.2023.

KUKAIŅI TIEK UZSKATĪTI
PAR ALTERNATĪVU
OLBAMTUVIELU AVOTU AR
AUGSTU POTENCIĀLU,
JO TO RAŽOŠANAI NAV
NEPIECIEŠAMS LIELS
ŪDENS DAUDZUMS UN
ZEMES PLATĪBAS,
TIE VAR RADĪT PIEVIENOTO
VĒRTĪBU
BLAKUSPRODUKTIEM AR
ZEMU UZTURVĒRTĪBU

TIE EFEKTĪGI SPĒJ IZMANTOT
ZEMAS KVALITĀTES
UZTURVIELAS - PĀRVĒRŠOT
TĀS AUGSTVĒRTĪGĀS.

56–82%

OLBALTUMVIELU SATURS IR KUKAIŅU MILTOS

77%

DABAS RESURSU IR IZMANTOTI, LAI
IZAUDZĒTU BARĪBU VAI AUDZĒTU
LAUKSAIMNIECĪBAS DZĪVNIEKUS

23% PAĒDINA CILVĒKUS TIEŠĀ VEIDĀ

Vēsture rāda, ka dzīvnieku izcelsmes produktu izmantošana barībā nav bez riska.

Lai gūtu visas priekšrocības no šo vērtīgo produktu izmantošanas bez nepieņemamiem riskiem, tika ieviests stingrs tiesiskais regulējums.

Tiesiskā regulējuma
pamatā - EFSA
ZINĀTNISKAIS ATZINUMS
«Risk profile related to
production and
consumption of insects as
food and feed»
PUBLICĒTS: 8/10/2015

EFSA ZINĀTNISKAJĀ ATZINUMĀ «Risk profile related to production and consumption of insects as food and feed»

izvērtēti iespējamie bioloģiskie un ķīmiskie apdraudējumi, iespējamās alerģijas vai apdraudējums videi. Tika ņemta vērā visa ķēde – no kukaiņu audzēšanas līdz produktam. Atzinumā aplūkota arī šo apdraudējumu sastopamība neapstrādātos kukaiņos, kas audzēti izmantojot dažādus substrātus, salīdzinājumā ar šo apdraudējumu sastopamību citos neapstrādātos dzīvnieku izcelsmes olbaltumvielu avotos.

ES audzētas kukaiņu sugas nedrīkstētu būt patogēnas vai kā citādi nelabvēlīgi ietekmēt augu, dzīvnieku vai cilvēku veselību.

Tās nedrīkstētu būt zināmi cilvēku, dzīvnieku vai augu patogēnu vektori, un tās nedrīkstētu būt aizsargātas sugas vai par invazīvām atzītas svešzemju sugas.

LIKUMDOŠANA

«Lauksaimniecības kukaiņi» ir tādi lauksaimniecības dzīvnieki saskaņā ar definīciju Regulas (EK) Nr. 1069/2009 3. panta 6. punkta a) apakšpunktā, kas pieder kukaiņu sugām, kuras ir apstiprinātas pārstrādātu dzīvnieku olbaltumvielu ražošanai saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 142/2011 X pielikuma II nodaļas 1. iedaļas A daļas 2. punktu

---

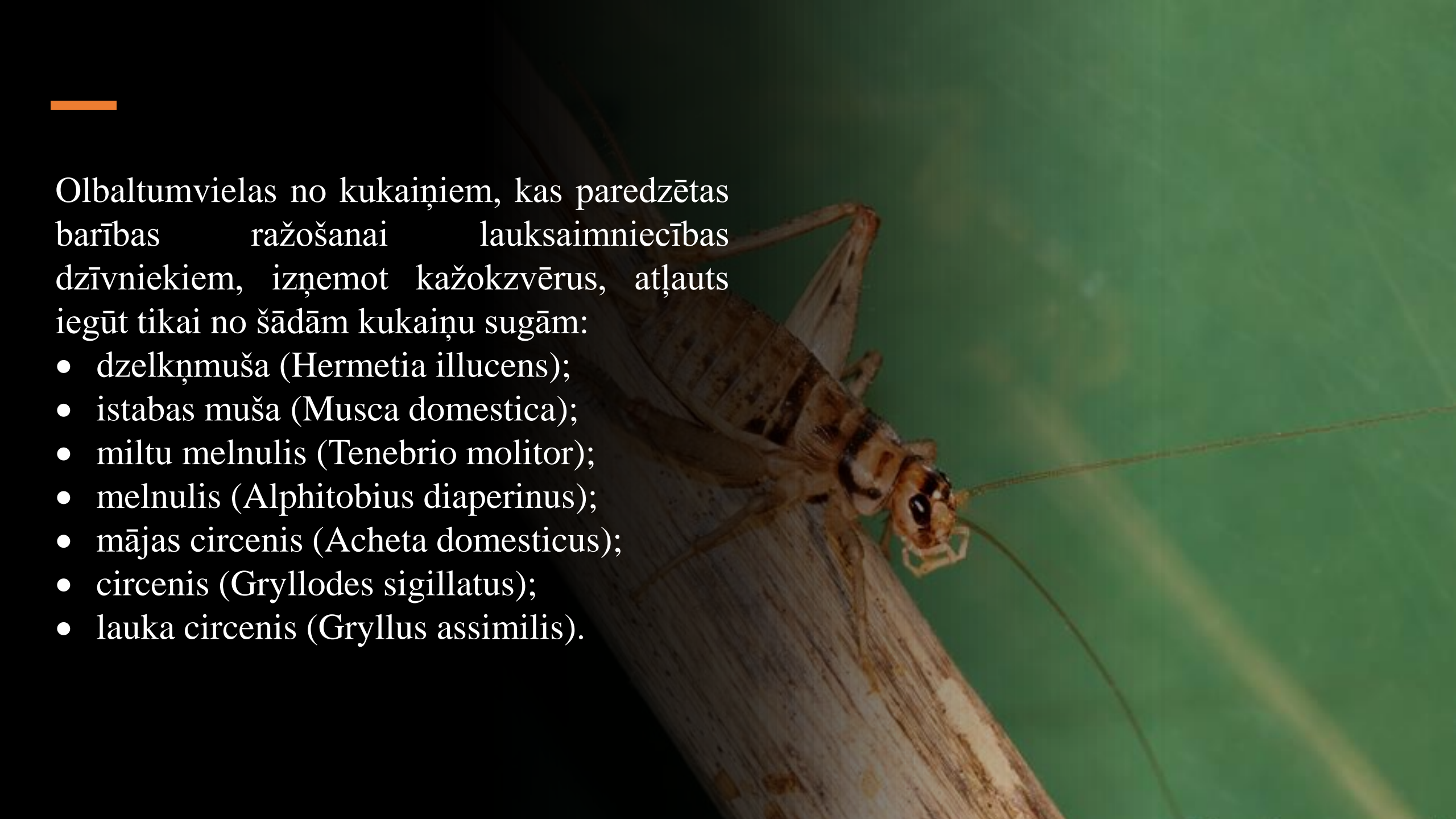
Atļauts izmantot tikai **noteiktas kukaiņu sugas**, tādu olbaltumvielu ražošanai, kuras atļauts izmantot dzīvnieku barības ražošanā.

Kukaiņu sugas noteiktas Komisijas 2017.gada 24.maija **Regulā (ES) 2017/893**, ar ko attiecībā **uz noteikumiem par pārstrādātām dzīvnieku olbaltumvielām** groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 999/2001 I un IV pielikumu, kā arī Komisijas Regulas (ES) Nr. 142/2011 X, XIV un XV pielikumu, noteiktās kukaiņu sugas, kuras var izmantot audzēšanai.

A close-up photograph of a brown cricket on a wooden stick against a green background. The cricket is positioned on the right side of the frame, facing left. Its body is segmented and brown with darker spots. The wooden stick it is on is light brown and has a textured surface. The background is a solid, vibrant green color.

Olbaltumvielas no kukaiņiem, kas paredzētas barības ražošanai lauksaimniecības dzīvniekiem, izņemot kažokzvērus, atļauts iegūt tikai no šādām kukaiņu sugām:

- dzelkņmuša (*Hermetia illucens*);
- istabas muša (*Musca domestica*);
- miltu melnulis (*Tenebrio molitor*);
- melnulis (*Alphitobius diaperinus*);
- mājas circenis (*Acheta domestica*);
- circenis (*Gryllodes sigillatus*);
- lauka circenis (*Gryllus assimilis*).

Operatoram, kurš veic insektu pavairošanu, audzēšanu un nogalināšanu dzīvnieku barībā izmantojama proteīna ieguvei ir jābūt **atzītam** Pārtikas un veterinārajā dienestā un tam ir jāievēro **higiēnas un dzīvnieku veselības prasības**.

Higiēnas un dzīvnieku veselības prasības.

Higiēnas prasības ir noteiktas Eiropas Parlamenta un Padomes 2005.gada 12.janvāra Regulā (EK) Nr. 183/2005 *ar ko paredz barības higiēnas prasības*

un

Eiropas Parlamenta un Padomes 2002.gada 28.janvāra Regulā (EK) Nr. 178/2002, ar ko paredz pārtikas aprites tiesību aktu vispārīgus principus un prasības, izveido Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādi un paredz procedūras saistībā ar pārtikas nekaitīgumu.

Kukaiņu audzētājs ir atbildīgs par tirgū laisto produktu drošību.

Kukaiņus pavairojot, audzējot un nogalinot operatoram jāievēro galvenie principi un standarti attiecībā uz **barības nekaitīgumu**.

Nekaitīguma prasības noteiktas Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) 2005. gada 12. janvāra Regulā Nr 178/2002 *ar ko paredz pārtikas aprites tiesību aktu vispārīgus principus un prasības, izveido Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādi un paredz procedūras saistībā ar pārtikas nekaitīgumu*

Lauksaimniecības kukaiņu
audzētājiem jānodrošina apstākļi,
kas nodrošina labu dzīvnieku
veselību un aizkavē slimību
izplatīšanu ar audzēto dzīvnieku
starpniecību. Biodrošības un
dzīvnieku veselības nosacījumus
ietver Regula Nr.2016/429 *par
pārnēsājamām dzīvnieku*

— Kukaiņus drīkst barot tikai ar drošu barību/substrātu. ES likumdošana ietver ierobežojumus attiecībā uz barību, kas satur kukaiņus un kuru paredzēts izbarot produktīvajiem dzīvniekiem, attiecīgi – šādiem insektiem var izbarot tikai augu izcelsmes barību, paredzot arī izņēmumus – pienu, olas un olu produktus, medu, kausētus taukus vai asins produktus, kas iegūti no dzīvniekiem, kas nav atgremotāji

Lauksaimniecības kukaiņiem ir **aizliegts izbarot** :

- dzīvnieku izcelsmes produktus (izņemot pienu, olas un olu produktus, medu, kausētus taukus vai asins produktus, kas iegūti no dzīvniekiem, kas nav atgremotāji)
- mēslus;
- sabiedriskās ēdināšanas atkritumus;
- Nepārstrādātu cilvēkiem nederīgu pārtiku, ja tā satur gaļu vai zivis

---

Eiropas Parlamenta un
Padomes Direktīva
2002/32/EK (2002.
gada 7. maijs) par
nevēlamām vielām
dzīvnieku barībā
attiecas uz substrātiem,
kurus izbaro kukaiņiem
un kukaiņiem – kā
barības sastāvdaļām.

LABTURĪBAS PRASĪBAS
LAUKSAIMNIECĪBAS
KUKAIŅIEM.

ES LĪMENĪ NAV NOTEIKTAS.

VAR IZMANTOT IPIFF
VADLĪNIJAS «ENSURING HIGH
STANDARDS OF ANIMAL
WELFARE IN INSECT
PRODUCTION».

KUKAIŅU IZMANTOŠANA BARĪBĀ:

ES BARĪBAS SASTĀVDAĻU REĢISTRS

9.4.1. «**Pārstrādāts dzīvnieku proteīns**»

UN

9.16.1. «**Dzīvi sauszemes bezmugurkaulnieki**»

ATTIECAS TIKAI UZ KUKAIŅIEM, KAS NAV
APSTRĀDĀTI, KĀ TO NOSAKA DZĪVNIEKU
BLAKUSPRODUKTU REGULA

***Komisijas Regula (ES) Nr. 68/2013 (2013. gada
16. janvāris), ar ko izveido barības sastāvdaļu
reģistru***

KUKAIŅU IZMANTOŠANA BARĪBĀ

Insects as feed - Regulation (EU) No 68/2013 on the Catalogue of feed materials and in accordance with Regulation (EC) No 999/2001 and Regulation (EC) No 1069/2009	Ruminant animals 	Aquaculture 	Poultry 	Pigs 	Pets 	Fur and other animals (e.g. zoo) 	Technical uses (e.g. cosmetic industry, bio-based fuels, production of other bio-based materials such as bioplastics)
Insect proteins (under entry 9.4.1. 'Processed animal protein')							
Insect fats (under entry 9.2.1 'animal fat')							
Whole insects (untreated) (under entry 9.16.2. 'terrestrial invertebrates, dead')							
Whole insects (treated- e.g. Freeze drying) (under entry 9.16.2. 'terrestrial invertebrates, dead')							
Live insects (under entry 9.16.1 'terrestrial invertebrates, live')							
Hydrolysed insect proteins (under entry 9.6.1. 'Hydrolysed animal proteins')	